

МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.72:338.2:339.7

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПРИНЦИПИ ТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Бабій Л.В.

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

Annotation

The article is focused on the general characteristics of geo-economics and highlights the problem of geo-economic policy design and implementation, discusses its impact on the economic systems, brings to light its main issues and ways for resolution.

Анотація

У статті подано узагальнювальну характеристику поняття "геоекономіка" та окреслено засади творення геоекономічної політики, розглянуто їх вплив на економічну систему держави, виділено основні проблеми і шляхи їх розв'язання.

Ключові слова

Геоекономіка, геоекономічна політика, міжнародні економічні організації.

I. Вступ

На сучасному етапі розвитку Україна переживає складні реформаційні процеси, а євроінтеграційні питання набувають надзвичайної актуальності і викликають живий інтерес на державному рівні. Тобто на особливу увагу заслуговують наукові дослідження, пов'язані з аналізом творення геоекономічної політики держав. Зважаючи на важливість цього питання, можливості геоекономіки, зокрема геоекономічної політики, на сьогодні досліджуються рядом провідних зарубіжних і вітчизняних учених та практиків, серед яких: А. Богатуров, В. Вашанов, А. Вилегжанін, А. Владимиров, Е. Григорьев, К. Жан, Д. Замятін, Л. Ільченко-Сюйва, В. Княгінін, Ю. Ліпец, І. Лукашук, Е. Луттвак, Н. Малиш, М. Мироненко, Л. Новокшонова, Л. Парфьонова, Г. Петрова, М. Пивоварова, І. Розпутенко, П. Савона, Е. Сапір, В. Соколов,

Ю. Хромов, Ю. Шишков, П. Щедровіцькій, В. Юрчишин та ін. Потрібно зазначити, що, проаналізувавши останні дослідження і публікації науковців та практиків, зрозумілим стає те, що в Україні такій науці, як геоекономіка, приділяється мало уваги. Це, в першу чергу, пов'язано з тим, що творення і реалізація геоекономічної політики є складним завданням, яке потребує ґрунтовного аналітичного дослідження не тільки в Україні, а й більшості держав.

Одним із пріоритетних напрямів геоекономічної політики України є подальша інтеграція та участь у роботі міжнародних організацій. Керівництво держави в урядових документах має врахувати геостратегічне, а особливо геоекономічне становище України, а також розробити раціональну стратегію розвитку нашої держави у геоекономіці.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати всі аспекти творення державної геоекономічної політики України на основі міжнародного досвіду.

III. Результати

Геоекономіка (англ. *geoeconomics*) – це галузь науки, предметом дослідження якої є процеси розвитку не тільки державних утворень, а й міжнародних організацій – економічного, фінансового характеру, інтеграційних об'єднань, транснаціональних корпорацій, євро регіонів, вільних економічних зон, а також геополітичних суб'єктів. Уперше термін "геоекономіка" було введено наприкінці 1980-х рр. американським економістом й істориком румунського походження Е. Луттваком. Подамо загальну характеристику геоекономіки у вигляді схеми (рис. 1).

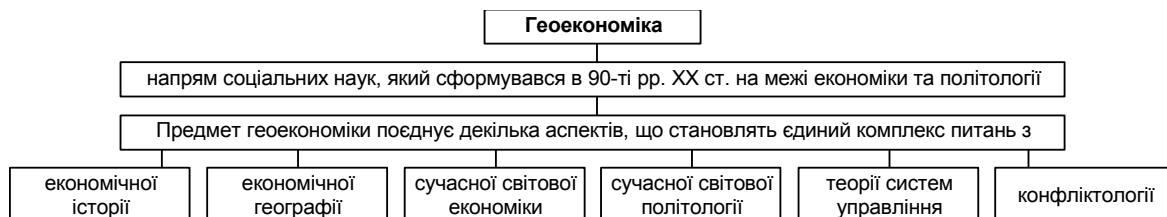

Рис. 1. Загальна характеристика геоекономіки

Держава та регіони

Ще геоeкономіку визначають як поліteко-номічну концепцію, згідно з якою, зовнішня економічна діяльність держави, її місце у світовій торгівлі й світовому розподілі праці залежать від її географічного розташування, а також природних ресурсів [5]. Для К. Жана і П. Савони геоeкономіка – це принцип об'єднання всіх економічних установ і структур будь-якої держави в єдину стратегію, яка враховує загальноїмовірну ситуацію. Дослідники

закликають зміцнити національну державу, затиснуту між “уважними і хижо вільними країнами” та зростаючими геоeкономічними імперіями типу ЄС, “доки нас не поглинув новий світовий порядок і ті господарюючі в ньому сили, яким вдалося вислизнути від демократичного контролю з боку громадян” [3]. На рис. 2 розглянемо, що вивчає галузь науки геоeкономіка.

Рис. 2. Основні напрями дослідження геоeкономіки

Для України поняття геоeкономічної політики є досить новим, хоча над вивченням цього питання працювало і працює багато вчених, при цьому геоeкономіка розглядається переважно як сучасна геополітика, що реалізується новими засобами і тими, що формуються під впливом факторів глобалізації та регіоналізації.

Так, В. Дергачов [2] визначає геоeкономіку як нову систему економічної організації світового господарства й одночасно як науку про державні стратегії розвитку, досяг-

нення світової чи регіональної могутності переважно економічним шляхом.

Керівництво держави, враховуючи геостратегічне і геоeкономічне становище України, багато уваги приділяє розвитку субрегіонального співробітництва – невід'ємної складової євроінтеграції.

На рис. 3. схематично зобразимо два основні напрями геополітичної та геоeкономічної реальності України, опираючись на дослідження О. Соскіна.

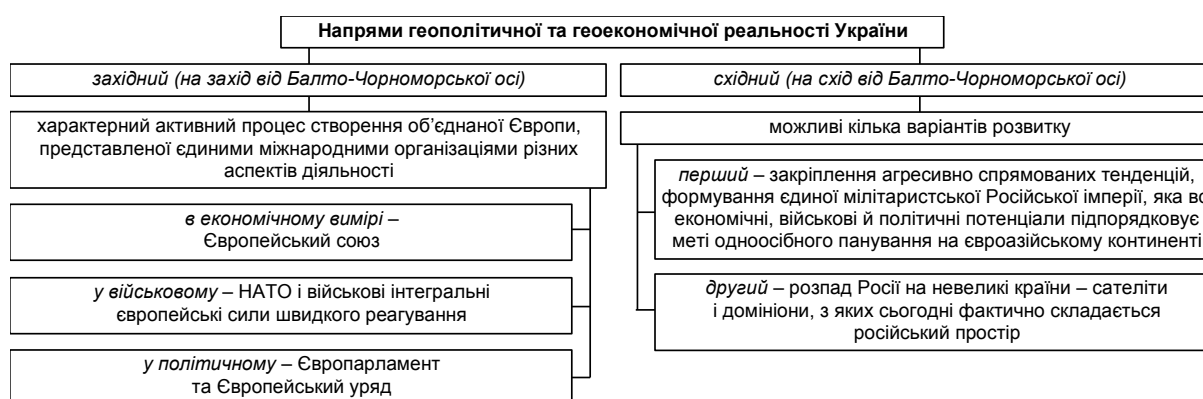

Рис. 3. Схема напрямів геополітичної та геоeкономічної реальності України

На думку О. Соскіна, саме орієнтування на Захід – єдиний реально можливий сценарій розвитку, яким мали б керуватися владні установи України в зовнішній і внутрішній політиці [6]. Але тоді держава стикається з рядом проблем, до того ж ця тенденція є чинником нестабільності національної економіки

(фінансова заборгованість перед міжнародними економічними організаціями, збільшення зовнішнього державного боргу тощо).

Україна послідовно і неухильно будує свою зовнішньоекономічну політику на основі беззастережного дотримання принципів міжнародного права, Статуту ООН та інших

міжнародно-правових актів. Така позиція нашої держави була закріплена 02.07.1993 р., коли Верховна Рада України схвалила “Основні напрями зовнішньої політики України”. Цей документ визначає базові національні інтереси України і завдання її зовнішньої політики, містить засади, на яких реалізується зовнішньополітична діяльність нашої держави. В документі “Основні напрями зовнішньої політики України” підкреслюється, що перспективною метою української зовнішньої політики є членство України у європейському співтоваристві, а також західноєвропейських або загальноєвропейських структурах.

Актуальність проблеми взаємовідносин України з гігантом процесів європейської інтеграції та кооперації Європейським Союзом є беззаперечна. Цілком зрозуміло, що вступ України до ЄС є довготривалим, багатоетапним та віддаленим у часі процесом, проте висвітлення цієї теми вже сьогодні займає чільне місце серед досліджень науковців, журналістів та політиків.

При формуванні стратегії розвитку України у геоekonomіці треба, перш за все, спрямувати зусилля на економічну й соціальну сфери держави (рис. 4).

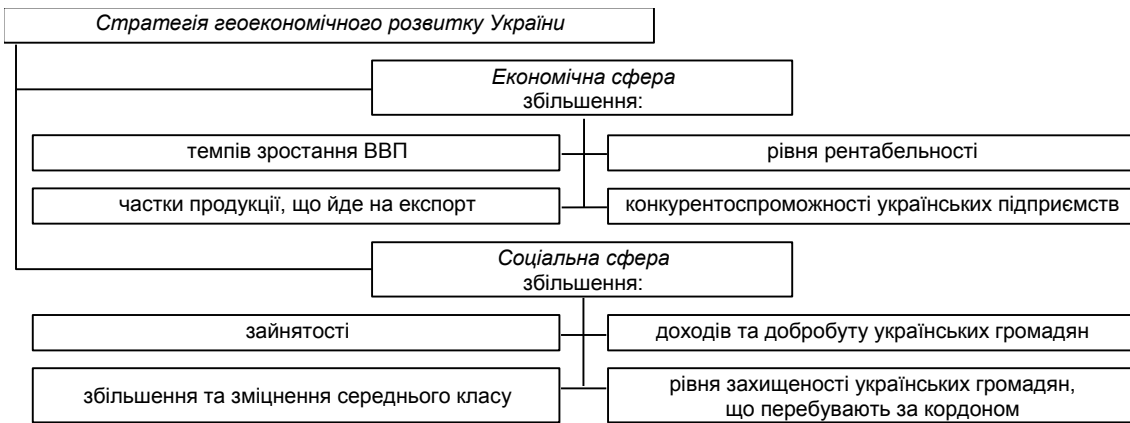

Рис. 4. Стратегія геоeкономічного розвитку України

Базовою вимогою у здійсненні геоeкономічної політики України є якнайповніше і якнайефективніше забезпечення національних

інтересів держави, які у сфері міжнародних відносин поділяються на три основні групи (рис. 5).

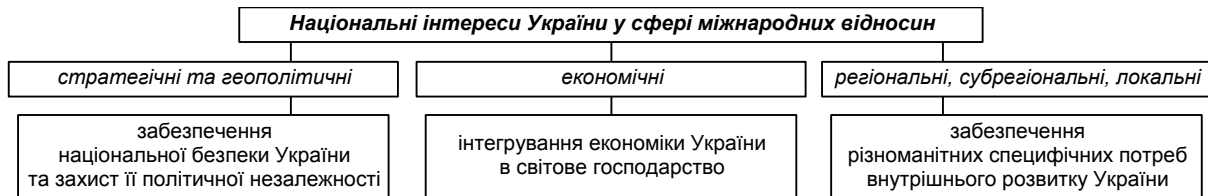

Рис. 5. Схема основних груп національних інтересів України у сфері міжнародних відносин

Членство України у всесвітніх міжнародних організаціях створює реальні можливості для взаємодії практично з усіма державами світу в рамках багатосторонньої дипломатії, доповнює і розширює двосторонні та регіональні механізми забезпечення фундаментальних національних інтересів України, відкриваючи доступ до світового досвіду, інформації, статистики, експертних послуг, джерел технічної та фінансової допомоги. Всесвітні міжнародні організації сприяють підвищенню ролі і впливу Української держави в світі. Завдяки цьому Україна бере участь у формуванні архітектури світового правопорядку, розв'язує проблеми гарантій своєї національної безпеки. Пріоритетним напрямом діяльності України у всесвітніх міжнародних організаціях є активна участь в ООН та її спеціалізованих установах. Одним із головних завдань у цій сфері є під-

вищення ефективності та рентабельності нашої участі в ООН та інших міжнародних організаціях, спрямування зусиль на активізацію діяльності України в структурах, які здатні забезпечувати мир і порядок у світі та реально сприяти розв'язанню соціально-економічних проблем нашої держави [4].

IV. Висновки

Для формування та реалізації стратегічного позиціонування України в геоekonomіці необхідно сприяти, по-перше, посиленню позитивного міжнародного іміджу, а по-друге, проведенню скоординованих і планомірних заходів, спрямованих на підвищення авторитету нашої держави у політичній, економічній та культурній сферах.

Відмовитися від співпраці з міжнародними організаціями, особливо економічними та фінансовими, Україна не може, оскільки творен-

ня державної геоекономічної політики відповідає не лише за характер та темпи економічного зростання, що є особливо актуальним на етапі боротьби з економічною кризою, а й за перспективи діяльності нашої держави на світових ринках.

Надалі видається доцільним розглянути можливості та перспективи творення раціональної державної геоекономічної політики шляхом розробки відповідних урядових документів та формування стратегії розвитку України в геоекономіці.

Література

1. Дамаскина М.А. Національна стратегія економічного розвитку України [Електронний ресурс] / М.А. Дамаскина ; Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008dec/5_damaskina.htm.
2. Дергачев В.А. Геоэкономика Украины (теоретические и прикладные основы): монография / В.А. Дергачев. – Одесса, 2002. – С. 244.

3. Жан К. Геоэкономика, господство экономического пространства / К. Жан, П. Савона. – М., 1997. – С. 15.
4. Постанова Верховної Ради України “Про основні напрями зовнішньої політики України” від 02.07.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 37. – Ст. 379.
5. Термінологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://udec.ntu-kpi.kiev.ua/lspace/history_ukr_11/schedule.nsf/D862E82EAFB758368525663C004F385C/62857BF7FDAF6EC8C225707D004D630A?OpenDocument.
6. Соскін О. Сучасний геопростір і пріоритети розвитку України [Електронний ресурс] / О. Соскін. – Режим доступу: <http://www.soskin.info/ea/2000/2/20000298.html>.

УДК 35.078

АСИМИЛЯТОРСТВО ЧИ АВТОНОМІЗМ: ДИЛЕМА ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХІХ ст.

Демиденко Д.М.

головний спеціаліст Головного управління з питань внутрішньої політики виконавчого органу Київської міської ради (КМДА)

Annotation

In the article the essence of assimilation or autonomy policy is investigated as dominant political ideology of Ukrainian Cossack sergeant-major aristocracy in the conditions of integration into Russian state-political imperial system at the end of XVII – 1st part of XIX century. The following questions are elucidated: peculiarities, forms and directions of manifestation and features of evolution of assimilation or autonomy policy as alternative opinion of Ukrainian governmental elite about national system of state government in the conditions of its transformation into generally imperial. The influence of these ideological programmes on genesis of Ukrainian nation is defined.

Анотація

У статті досліджено сутність асиміляторства та автономізму як доміантних ідейно-політичних орієнтацій української козацько-старшинської аристократії в умовах інтеграції до російської імперської державно-політичної системи в кінці ХVІІІ – І пол. ХІХ ст. З'ясовано характерні особливості, форми і напрями прояву та особливості еволюції асиміляторства та автономізму як альтернативних поглядів української управлінської еліти на національну систему державного управління в

умовах її трансформації в загальноімперську. Визначено вплив цих ідеологічних програм на націогенез українського народу.

Ключові слова

Асиміляторство, автономізм, державне управління, управлінська еліта, кооптація, інституціональна русифікація, націогенез.

І. Вступ

Питання самоідентифікації Української держави та визначення її місця і ролі у світовому просторі залишаються полемічними, оскільки не знаходять чіткого логічного науково-теоретичного та практичного вирішення. Наша держава позиціонується перманентною і непослідовною зовнішньою політикою, вектор якої обумовлюється переважно корпоративною ідеологією правлячої державно-політичної еліти. Читання від позаблокового статусу, декларування співдружності з країнами пострадянського простору до євроатлантичної інтеграції свідчить про значні резерви для наукових пошуків у площині етнонаціогенезу українського народу та розвитку державно-політичного світогляду.

Об'єктивна потреба у конструюванні власного національного шляху розвитку держави і суспільства вимагає переосмис-